

Korte inhoudsopgave

- I. Inleiding
- II. Het leven van Rinke Tolman
- III. Rinke Tolman, "een natuurgenieter met tien ogen"
- IV. Herinneringen aan Rinke Tolman
- V. Rinke en zijn vrienden
- De boeken van Rinke
- Waarom ik dankbaar ben.

Motto van Rinke:

"Elke dag word ik wakker met de heerlijke gedachte: het leven is een feest, ik sta met dankbaarheid op en neem mijn hoed af voor onze "Lieve Heer".

Waarom deze uitgave?

Het feit dat op 25 mei van dit jaar 100 jaar geleden de heer Rinke Tolman werd geboren, was reden voor enige van zijn bewonderaars de Stichting Oud Soest te verzoeken ter gelegenheid daarvan een expositie in te richten over de persoon en het werk van deze markante persoonlijkheid, gedurende het grootste deel van zijn leven inwoner van onze gemeente.

Aan het verzoek werd graag gehoor gegeven maar al snel werd duidelijk dat een expositie alléén geen recht zou doen aan de betekenis van Rinke Tolman als veldbioloog en schrijver. Een expositie is immers een wat statisch gegeven en zegt weinig over de motieven en sociale en maatschappelijke contacten, die aan het werk ten grondslag liggen. Daarom werd het besluit genomen een qua opzet bescheiden uitgave te verzorgen over de persoon, het leven en het werk van Rinke Tolman. De tijd voor een dergelijke uitgave was in feite te kort. Gaarne brengen wij daarom, naast alle anderen, die aan de totstandkoming van deze uitgave hebben medegewerkt, bijzondere dank aan de heren G.A.H. de Groot en P.H. Veen. Hun inzet en de vele bijdragen van hun hand hebben de uitgave mogelijk gemaakt.

Mogen zeer velen door de aanschaf van deze uitgave hun kennis van Rinke Tolman verbreden en zijn werk nog meer gaan waarderen.

Soest, mei 1991.

Bestuur Historische Vereniging Soest
Bestuur Stichting Oud Soest.

Inleiding

Rinke Tolman: de naam zal bij velen niet veel meer zeggen. Slechts oudere Soesters zullen zich een eenzame man met hoed herinneren die al kijkend naar de lucht met vogels bezig was.

Toch behoort Rinke Tolman niet te worden vergeten. Tolman was met recht een veldbioloog avant la lettre. Een veldbioloog die wars was van wetenschappelijke dikdoenerij maar openstond voor echte natuurbeleving.

Hij was ook een begenadigd schrijver. In boek en blad deelde hij zijn natuurbelevissen uit aan een ieder die daarin belang stelde. Hij deed dat op een voor hem zo karakteristieke wijze: meestal eenvoudig en meeslepend met een grote aandacht voor de mens in het landschap. Wie genoot er niet van zijn 'ridders van het gulden vlies' of van Peel en Greetje Hornsveld uit De Eerste Aanleg of de spoorwerkers Van den Broek en Majoor? Aan al deze personen is weer een fraaie geschiedenis verbonden die altijd betrekking heeft op de natuur. Maar anderzijds vreesde hij er niet voor een wetenschappelijke toon aan te slaan als hij van mening was dat de schrijvers in hun wetenschappelijke boeken het aan het verkeerde eind hadden.

Rinke Tolman stond in de traditie van Heimans en Thijsse; beiden jarenlang de trekkers van het blad De Levende Natuur. Aanvankelijk publiceerde Tolman ook in dit blad. Later gaat hij een eigen weg in zijn bladen De Wandelaar en In weer en wind. Zo is hij toch in zekere zin een solist gebleven, samen met zijn gezellen ds J.I. van Schaick eerst en W.A. van Elmpt later. Welgemoed doorkruiste hij Nederland tijdens zijn vele natuurwandelingen. En zijn aantekeningen werkte hij uit tot tijdschriftartikelen die later weer werden opgenomen in zijn boeken.

Soest was steeds de uitvalsbasis voor al zijn activiteiten. Daarbij terzijde gestaan door zijn vrouw Käthe Tolman-Mussche. Zij was het die Rinke steeds aanspoorde om, ook in moeilijke tijden, verder te gaan met zijn onderzoeken.

Dit jaar is het honderd jaar geleden dat Rinke Tolman op 25 mei 1891 te Oosterzee in Friesland geboren werd. De schrijvers van dit boekje zijn van mening dat er alle reden is om dit jaar bij de persoon en het werk van Rinke Tolman stil te staan. Tolman heeft in weerwil van tegenslag en tegenwerking een boeiende erfenis achtergelaten in de vorm van zijn boeken en andere geschriften. Wij denken hier ook aan zijn gedichten. Tolman heeft daardoor op zijn wijze een actieve bijdrage geleverd aan die krachtige stroming in de eerste helft van deze eeuw die natuurbeleving en natuurbescherming tot een eenheid smeedde. Niet voor niets zijn in die periode de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten - men zie Tolmans boekje Een krans van groen -, Vogelbescherming, de provinciale landschappen en zovele andere natuurorganisaties opgericht. Nooit is er in een zo korte periode zoveel tot stand gekomen op het gebied van natuurbehoud.

Rinke Tolman vervulde daarnaast ook een duidelijke lokale functie. Zijn Soest was hem lief. Vele natuurwandelingen spelen zich af in de directe omgeving van Soest; in de Eempolders, de Soester Duinen, het Soesterveen. Steeds weer raakt hij onder de indruk van de weergaloze schoonheid van die natuur. Soms heel eenvoudig onder woorden gebracht; soms gelardeerd met allerlei ingewikkelde latijnse namen van vlinders, wanten en kevers.

Die lokale functie vervulde hij ook duidelijk als het om bescherming van de natuur in Soest ging. Hoe hekelde hij niet de aanleg van de Foekenlaan, die te ver zijnsinziens

in de Soester Duinen penetreerde. En hoe verdroot het hem dat zijn mooiste heide-terreinen - het Bosstraatheijtje, de heide aan De Zoom - ten onder gingen aan de ontginningsdrift.

Dit jaar dus aandacht voor Rinke Tolman. Dit boekje geeft u een beeld van zijn levensloop en zijn activiteiten. Wellicht dat het u aanzet om de vele boeken van Rinke ook eens ter hand te nemen.

Hoogland/Soest, mei 1991

G.A.H. de Groot
P.H. Veen